

ČESKÉ
STŘEDISKO
MEZINÁRODNÍHO
DIVADELNÍHO
ÚSTAVU

CENTRE
TCHEQUE
DE L'INSTITUT
INTERNATIONAL
DU THEATRE

CZECH
CENTRE OF THE
INTERNATIONAL
THEATRE
INSTITUTE

ZASTŘEŠUJÍCÍ PLATFORMA ČESKÝCH SCÉNICKÝCH UMĚNÍ

Poselství ke Světovému dni divadla 27. března 2024

Světový den divadla připadá každoročně na 27. března a slaví se od roku 1962. V současné době se v jednom týdnu propojuje společně se Světovým dnem divadla pro děti a mládež (20. března) a se Světovým dnem loutkářství (21. března). Oslavy Světového dne divadla pořádá Mezinárodní divadelní ústav (ITI – International Theatre Institute), mezinárodní nevládní divadelní organizace přidružená k UNESCO. Tento den je příležitostí zamyslet se nad rolí a důležitostí divadla jako umělecké formy a upozornit na jeho význam pro lidská společenství i jednotlivce a na jeho potenciál pro ekonomický růst. Autorem prvního poselství ke Světovému dni divadla byl Jean Cocteau, v roce 1994 zvolila mezinárodní divadelní komunita jako autora poselství Václava Havla.

Jon Fosse, Norsko

Umění je mír

Každý člověk je jedinečný a zároveň stejný jako všichni ostatní lidé. Jedinečnost je vnější a lze ji vidět, jistě, ale v každém člověku je také něco, co mu přináleží, co je právě jen tímto člověkem. Můžeme tomu říkat duše nebo duch – nebo tomu nemusíme říkat nijak, pouze to můžeme vzít na vědomí.

Ale tak, jako jsme současně každý jiný, jsme zároveň všichni stejní. Lidé ze všech koutů světa jsou v podstatě stejní, bez ohledu na to, jakým mluvíme jazykem, jakou máme barvu pleti, bez ohledu na barvu vlasů.

České středisko ITI sdružuje individuální členy a tyto instituce a profesní organizace:
Asociace nezávislých divadel ČR, Asociace profesionálních divadel ČR, Asociace tanečních umělců ČR,
Asociace divadelních lektorů, Asociace kulturních center, Cirqueon, Divadelní fakulta AMU, Divadelní fakulta JAMU,
Herecká asociace, Jednota hudebního divadla, Nová síť, Platforma ART GATE, Vize tance,
česká střediska Asociace divadelních kritiků / AICT, Organizace scénografů, divadelních architektů a techniků / OISTAT,
Mezinárodní loutkářské unie / UNIMA, Mezinárodní asociace divadel pro děti a mládež / ASSITEJ
a Mezinárodní společnosti knihoven a muzeí divadelního umění / SIBMAS.

ČESKÉ
STŘEDISKO
MEZINÁRODNÍHO
DIVADELNÍHO
ÚSTAVU

CENTRE
TCHEQUE
DE L'INSTITUT
INTERNATIONAL
DU THEATRE

CZECH
CENTRE OF THE
INTERNATIONAL
THEATRE
INSTITUTE

ZASTŘEŠUJÍCÍ PLATFORMA ČESKÝCH SCÉNICKÝCH UMĚNÍ

Možná je to trochu paradox, že jsme stejní a zároveň odlišní. A možná je člověk paradoxním díky napětí mezi tělem a duší, mezi tím nejpřízemnějším a nejimanentnějším a tím, co přesahuje hmotné, pozemské hranice.

Ale umění, dobré umění, dokáže svým mimořádným způsobem spojovat zcela jedinečné s univerzálním a dokáže, aby to jedinečné, vlastně cizí, mohlo být univerzálně chápáno. Umění tak rozbíjí hranice mezi jazyky, kontinenty, zeměmi. Spojuje nejen to, co charakterizuje každého jednotlivce, ale v jiném smyslu také to, co je charakteristické pro skupiny lidí, například národy.

Ale umění toho nedosahuje tím, že by všechno učinilo stejným, ale naopak tím, že ukazuje rozdíly, ano, ukazuje to cizí. Ve veškerém dobrém umění je to právě to cizí, co člověk plně nechápe, a přesto tomu svým způsobem rozumí, to záhadné, mohli bychom říct, co nás fascinuje, ano, co vytváří transcendenci, přesah, který veškeré umění v sobě musí mít a směřovat k němu.

A nenapadá mě lepší způsob, jak spojit protiklady. Je to přesný opak násilného konfliktu, který tak často vidíme rozvíjet se v destruktivních pokusech zničit to cizí, to jedinečné jiné, často pomocí těch nejbystriějších inovativních technologií. To je terorismus. To je válka. Protože člověk má také zvířecí stránku, kdy se řídí instinkty, kdy ten druhý, ten cizí, není chápán jako něco úchvatně záhadného, ale jako hrozba naší vlastní existenci. A tehdy mizí to jedinečné, to rozdílné, co je všeobecně srozumitelné, a vzniká kolektivní identita, kde ono jiné, je hrozbou a musí být

eliminováno. To, co nahlíženo zvenčí, vnímáme jako rozdíly, například rozdíly mezi různými náboženstvími a politickými ideologiemi, se stává něčím, co je potřeba porazit a zničit.

Válka je boj proti podstatě člověka, proti jedinečnosti. A je to boj proti veškerému umění, proti jeho podstatě.

Rozhodl jsem se mluvit o umění obecně, nikoli výhradně o divadelním umění, a to proto, že všechno dobré umění v hloubi duše pojednává o tomtéž, pojednává o přetváření toho, co je zcela jedinečné, zcela specifické v něco univerzálního. Spojuje jedinečné a univerzální do uměleckého výrazu. Ne odstraněním specifických rysů, ale jejich zvýrazněním, tím, že dovolí cizímu, aby zřetelně vyniklo.

Je to tak prosté jako to, že válka a umění jsou protiklady, tak jako jsou protiklady válka a mír. Umění je mír.

Překlad Karolína Stehlíková

Jon Fosse je norský spisovatel narozený v roce 1959. Je autorem rozsáhlého díla, od divadelních her, románů a sbírek poezie po eseje, knihy pro děti, překlady a adaptace. Pro Fosseho styl psaní je charakteristický minimalismus a emoční hloubka, díky nimž se stal jedním z nejuváděnějších současných dramatiků. V roce 2023 obdržel Nobelovu cenu za literaturu za své inovativní hry a prózu, která poskytuje hlas nevyslovitelnému.

České středisko ITI sdružuje individuální členy a tyto instituce a profesní organizace:
Asociace nezávislých divadel ČR, Asociace profesionálních divadel ČR, Asociace tanečních umělců ČR,
Asociace divadelních lektorů, Asociace kulturních center, Cirqueon, Divadelní fakulta AMU, Divadelní fakulta JAMU,
Herecká asociace, Jednota hudebního divadla, Nová síť, Platforma ART GATE, Vize tance,
česká střediska Asociace divadelních kritiků / AICT, Organizace scénografů, divadelních architektů a techniků / OISTAT,
Mezinárodní loutkářské unie / UNIMA, Mezinárodní asociace divadel pro děti a mládež / ASSITEJ
a Mezinárodní společnosti knihoven a muzeí divadelního umění / SIBMAS.

ČESKÉ
STŘEDISKO
MEZINÁRODNÍHO
DIVADELNÍHO
ÚSTAVU

CENTRE
TCHEQUE
DE L'INSTITUT
INTERNATIONAL
DU THEATRE

CZECH
CENTRE OF THE
INTERNATIONAL
THEATRE
INSTITUTE

ZASTŘEŠUJÍCÍ PLATFORMA ČESKÝCH SCÉNICKÝCH UMĚNÍ

Fosseho dílo bylo přeloženo do více než 50 jazyků a jeho inscenace byly uvedeny ve více než tisícovce divadel po celém světě. Jeho minimalistické a introspektivní hry jsou žánrově často na rozhraní lyrické prózy a poezie. Fosseho dílo je často spojováno s postdramatickým divadlem a jeho romány jsou díky svému minimalismu, lyrismu a nekonvenčnímu použití větné stavby vnímány jako postmoderní a avantgardní.

Fosse získal mezinárodní uznání svou hrou *Nokon kjem til å komme* (1996; *Někdo přijde*, 2008), která se vyznačuje radikálním oslabením jazyka a silným vyjádřením lidských emocí. Fosseho inspirací jsou díla Samuela Becketta a Thomase Bernharda. Jeho hry zobrazují – avšak bez nihilistického opovržení – nejistotu a zranitelnost lidských individuí zobrazených ve svých nejužších vazbách.

Fosse ve svých hrách často pracuje s nedokončeností a vynechávkami, čímž vytváří pocit nevyřešeného napětí. Téma nejistoty a úzkosti se objevuje ve hře *Natta syng sine songar* (1998; *Noc zpívá své písně*, 2002) a *Dødsvariasjonar* (2002; *Variace na smrt*, 2008). Ke všeobecnému uznání přispěla Fosseho odvaha ponořit se do úzkosti každodenního života.

Fosseho romány, například *Morgon og kveld* (2000; *Ráno a večer*, 2007) and *Det er Ales* (2004; *To je Ales*) ilustrují jeho jedinečný jazyk, pro který jsou typické pauzy, přerušení, ztišení a introspekce. Za mystickou trilogii *Andvake* (2007; *Mámení*, 2009), *Olavs draumar* (2012; *Sny Olavovy*, 2015) a *Kveldsvævd* (2014; *Na sklonku dne*, 2016) získal v roce 2015 Cenu Severské rady, nejvyšší skandinávské literární ocenění. Rozměrný románový diptych *Septologie* (2019-2021) klade zásadní otázky týkající se subjektivity, lidskosti a umění.

Ve Fosseho poetických dílech je zřetelné užití metaforičnosti a symbolismu, například *Sterk vind* (2021; *Silný vítr*) a sbírka básní *Dikt i samling* (2021; *Básně*). Přeložil také díla George Trakla a Rainera Marii Rilkeho. Píše spisovnou variantou norštiny zvanou nynorsk.

Jon Fosse se ve svých dílech noří do podstaty lidského bytí a zabývá se tématem nejistoty, úzkosti, lásky a ztráty. Svým jedinečným stylem psaní a hlubokým zkoumáním každodenních situací se prosadil jako významná osobnost v současné literatuře a divadle. V České republice byly jeho hry uvedeny například v Národním divadle v Brně, pražském Disku a Činoherním klubu a v ostravském Divadle Petra Bezruče.

České středisko ITI sdružuje individuální členy a tyto instituce a profesní organizace:
Asociace nezávislých divadel ČR, Asociace profesionálních divadel ČR, Asociace tanečních umělců ČR,
Asociace divadelních lektorů, Asociace kulturních center, Cirqueon, Divadelní fakulta AMU, Divadelní fakulta JAMU,
Herecká asociace, Jednota hudebního divadla, Nová síť, Platforma ART GATE, Vize tance,
česká střediska Asociace divadelních kritiků / AICT, Organizace scénografů, divadelních architektů a techniků / OISTAT,
Mezinárodní loutkářské unie / UNIMA, Mezinárodní asociace divadel pro děti a mládež / ASSITEJ
a Mezinárodní společnosti knihoven a muzeí divadelního umění / SIBMAS.